

adoptatus a Zenone imperatore, accepitque dono Romam et Italiam una cum suis successoribus, ac insuper ea dignitate Odoacrem exiit: ita porro Longobardi, comprobante et iuvante Constantinopolitano imperatore, eadem gloria, jure, et possessione exuerunt Gothos, ac denique reges Longobardicos Francici reges, praesertim vero Carolus Magnus, vicit, et dignitate possessioneque Occidentalis imperii super Roma ac Italia exiit; ipseque eo jure belli potitus est. Quare etiam mox Romani post victos Longobardos illi jurarunt, quod factum est amplius 20. annis ante illam actionem sub Leone Papa (ut isti aiunt) factam, per quam papistae dicunt esse translatum imperium ad Francos. Hæc ille. Hujus argumenti tot mihi videntur esse mendacia, quot sunt sententiae. Principio non exuerunt Longobardi Gothos possessione Italiae, sed Graeci imperatoris duces Belisarius et Narses, ut Procopius, Agathius, Jornandes, Leonardus Aretinus, Paulus Diaconus, et alii omnes testantur, qui de bellis Gothorum et Longobardorum scripserunt. Tantum vero abest ut imperatore comprobante et iuvante Longobardi Italiam occupaverint, ut potius cum ipso imperatore, et ejus exarchis longo tempore de Italiae possessione pugnaverint, ut ex libris Pauli Diaconi de rebus gestis Longobardorum, et ex aliis historicis cognosci potest. Quid quod Paulus Diaconus in vita Justiniani senioris scribit, Longobardos in Italiam a Narsete invitatos fuisse, ut imperatorem ejus provinciae possessione spoliarent? Quemadmodum autem Franci potuerunt Longobardis Urbem Romam eripere, quam illi numquam possederunt? Siquidem ex historiis omnibus illius temporis constat, Longobardos, etsi magna Italiae parte potirentur, numquam tamen Urbem Romam, aut provincias Italiae, Campaniam, Apuliam, et Calabriam, Graecis imperatoribus adimere potuisse. En igitur quanta fide sit dignus Illyricus, qui novas historias, repugnantibus historicis omnibus, comminiscitur.

Porro cives Romani, exactis Italia Longobardis, si Carolo Magno jurarunt (nec enim ejusmodi jusjurandum apud ideneos auctores invenio) non ut principi, aut domino, sed ut patritio, et defensori jurarunt. Adrianus enim Pontifex cum fidei opera Caroli Magni usus esset in expellendis Longobardis, qui perpetuis excursionibus ditionem Romanam infestabant, patritium eum Romanorum, et defensorem appellavit, ut Gratianus scribit dist.

63. canon. Adrianus, et canon. in Synodo. Neque de ea re dubitari potest: cum et Adrianus papa in epistola ad Tarasium Episcopum Constantinopolitanum, Carolum Francorum, et Longobardorum ducem, patritiumque Romanorum appellet, et ipse se eisdem nominibus in diplomatibus suis appellare consueverit.

V.—Restat argumentum postremum, quod Illyricus ex quatuor testimoniis textit. Primo loco pag. 45. testimonium petit ab Hermanno comite Novae aquilae, qui libellum de Francorum origine et sedibus ad Carolum quintum scripsit, cujus auctoris verba, ut etiam quaedam alia aliorum, Illyricus aliquoties repetit, et tanta prolixitate, ut plane metuere libro suo videretur, si paulo tenior appareret. Deinde pag. 57. addit testimonium Andreae Alciati, nobilis jureconsulti, et pag. 58. et 59. adjungit his Gothfridum Viterbiensem, ac Blondum Flavium pag. 60. Quid igitur hæc testimonia valeant, breviter expendamus.

Hermannum comitem, et Alciatum, quod nostro saeculo vixerint, non cogimur magni facere: praesertim cum eis plurimos auctores, eosque antiquissimos et integerrimos objicere possimus. Videtur tamen Hermannus, ut etiam Fridericus imperator, quem ipse citat, non tam de jure ac titulo imperatoris, quam de possessione imperii loqui; qua in re ab eo non dissentimus. Nec enim affirmamus Leonem Pontificem armis imperium de manu Graecorum eripuisse, ac deinde sic partum et acquisitum Carolo donavisse; sed jus ipsum, quod Graecus imperator in provincias Occidentalis imperii habebat, nec non titulos, honores, ac dignitates Augustorum, a Leone Pontifice Carolo impertitas asserimus. Qua communicatione factum est, ut Carolus, et ea quae jam bello sibi pepereerat, justo titulo, ut legitimus imperator consideret; et jus item haberet ad ea recuperanda, quae Romani imperatoris ante fuissent. Itaque non pugnat quod Hermannus scribit, Francorum sanguine partum imperium, cum eo, quod historici veteres summo consensu tradunt, imperium a Graecis ad Francos Pontificis auctoritate translatum, si ille de possessione, isti de jure locuti esse intelligantur. Quod quidem tam perspicue etiam Alciatus scribit, ut mirari satis non possim, cur hunc auctorem in sententiam suam Illyricus pertrahere voluerit. Hæc enim sunt Alciati verba, quae Illyricus producit

pag. 57: « Igitur, inquit, Carolus Maximi hac expeditione apud omnes nationes nomine acquisito, nulli non formidabilis, cum arma per Germaniam omnem, Pannoniasque circumtulisset, et non Italiam tantum, sed et Illyrici aliquas regiones Graeco eripisset, ut justum aliquem titulum adepto imperio pretendere posset, caesarem se, et Rom. imperatorem a Pontifice, populoque Romano designari procuravit ». Audisne, Illyrice, quid tuus Alciatus dicat? justum titulum accepisse dicit Carolum a Pontifice populoque Romano. Si autem justum titulum dare, nihil tibi esse videtur, cur paulo ante dicebas, Italiam a Zenone imperatore Theodorico regi fuisse donatam? Neque enim Italiam a se expugnatam Zeno tradit Theodorico, sed jus dumtaxat expugnandi, et occupandi dedit. Quare quemadmodum (te auctore) Zeno Italiam Theodorico vere donavit, cum jus ad eam tribuit, quam ille tamen suo labore, et Gothorum sanguine sibi paravit, ita nos patiaris cum tot supra citatis auctoribus dicere, Occidentale imperium a Pontifice Leone Carolo regi vere esse donatum, cum justum titulum tribuerit, licet possessio armis quaerenda et retinenda fuerit. Unum tamen hoc loco non est praetereundum, quod Alciatus scribit, a Carolo imperium procuratum, non modo sine certo auctore, sed etiam repugnantibus plerisque veteribus auctoribus scribi. Eginarthus enim, Caroli Cancellarius, Conradus Abbas Urspergensis, Albertus Krantzius, et Joannes Cuspinianus, quos cap. 2. mendacio 15. supra citavimus, testantur Carolo nihil tale speranti, vel etiam recusanti, imperium a Pontifice esse delatum; quibus certe auctoribus quin major fides quam uni Alciato habenda sit dubium esse nemini potest.

Sequitur testimonium Gothfridi Viterbiensis, et Blondi Flavii. Sic igitur Gothfridus: « Carolus, ut fungi statuit diademate mundi, Pontificis Summi manibus decrevit inangi ». Blondus vero: « Otho pater, inquit, filium Othonem, re in Saracenos, Graecosque benedicta, reversum, consortem imperii adscivit, voluitque imperatorem a Romano populo ex prisca consuetudine acclamari, quem Pontifex inunctum imperiali diademate insignivit ». Ex his testimoniis colligit Illyricus, nihil omnino Pontificem imperatori conferre, nisi theatralem et pompaticam caeremoniam, eamque non arbitrato suo, sed principis jussu, vel nutu. At id non recte colligi, facile

ex his quae diximus demonstrabitur. Non enim Carolus ita fungi statuit (ut Gothfridus loquitur) mundi diademate, ut illud sibi, nullo dante, per se arripere ac vindicare voluerit; id enim nec ab ullo antiquo scriptore asseritur, et multis aperte repugnat. Nec scriptoribus modo, sed etiam moribus et pietati Caroli Magni repugnare videtur. Itaque non ante Carolus imperium sibi assumendum statuit, quam illud sibi a Pontifice Maximo offerri vidit, tum vero etsi initio recusaret, ut veteres auctores scribunt, tandem tamen assensus est, et (ut Gothfridus dicit) tum demum statuit diadema caesareum, et unctionem imperialem, de manibus Summi Pontificis accipere.

Eadem est fere Blondi sententia de imperio secundi Othonis: Adscitum enim illum dicit a patre ad consortium imperii; sed non negat id Pontifice consentiente factum esse, et quod Blondus non negat, quamvis nec asserat. Asserit Vitichindus, qui Othonis aequalis fuit, nam lib. III. de rebus Saxonice extremo scribit, secundum Othonem jam antea inunctum fuisse regem, et a Beato Apostolico designatum imperatorem. Quapropter Otho senior nullam Pontifici fecit injuriam, si eum in imperii societatem assumpsit, quem ab ipso Pontifice successorem designatum acceperat. Sed jam solutis omnibus Illyrici argumentis, et primo illo titulo profligato, quo potissimum adversarius nitebatur, minus erit in confutandis caeteris laborandum.

CAPUT VIII.

Non accepisse Carolum Magnum a Deo immediate imperii dignitatem.

Alter erat titulus, Dei solius donum. Nam quemadmodum Aaronem in Republica Judaeorum, et Petrum in Ecclesia Christiana non humana electio, sed Dei solius benignitas summos Antistites fecit; et Mosem, Josue, Othonielem, Gedeonem, Saulem imperatores, ac principes solus Deus populo suo dedit: sic etiam fieri potuisset, ut Carolus Magnus sine ulla humana vel ope, vel vi, sive arte, aut industria, solius Dei voluntate ad imperium vocaretur. Sed ejusmodi titulum Carolo Magno non convenire, isti omnes auctores docent, quos cap. 4. 5. et 6. supra citavimus; ac ne ipse quidem Illyricus, si sibi constare velit, id negare potest. Dum enim contendit, Carolum jure

belli imperium sibi parasse, et rursus illud idem, successione hæreditaria, donatione Græcorum, et electione Romanorum obtinuisse, simul certe contendit, non accipisse id munus a solo Deo.

Duo tamen sunt loca in eo Illyrici libro, quem refellendum suscepimus, quæ satis aperte significant, traditum imperium Carolo Magno fuisse divinitus. Prior locus est pag. 5. ubi ex eo probat Illyricus, non potuisse Papam transferre imperium; quia Dei solius est posse dicere: Mea sunt omnia ego do ea cui volo: ego transfero regna ac monarchias de gente in gentem meo arbitrio. Sed si hoc argumentum aliquid efficeret, efficeret etiam, nullum omnino principem electione hominum fieri, et quoniam non solum Dei solius est regna transferre, sed etiam non est potestas nisi a Deo, ut Apostolus ait Rom. XIII. rursus efficiemus, nec regem prætori, nec populum magistratui, nec dominum servis, nec parentem liberis ullam potestatem posse tribuere.

Si quis vero pro Illyrico forte respondeat, ita esse Deum auctorem primum, ac præcipuum omnis potestatis, atque ab eo potissimum ita imperia omnia et regna transferri, ut modo tamen id per se, modo per alios faciat, is quoque pro nobis poterit Illyrico respondere, imperium Romanum a Græcis ad Francos, Pontificis auctoritate translatum a Deo esse translatum; id enim Deus fecit, sed opera Vicarii sui. Nam quod vicarius accepta a principe auctoritate facit, id etiam princeps ipse facit.

Posterior locus est pag. 61. ubi ex nescio qua visione Constantini imperatoris Constantinopolitani, Illyricus probat, divino mandato Carolum Magnum imperatorem esse constitutum. Sed indignum est argumentum, cui respondeatur. Primum enim auctor ejus visionis non satis magnam fidem apud homines doctos habere solet. Nam etsi vir probus, ac pius fuerit, multa tamen fabulosa operi suo inseruit. Itaque more suo mentitur Illyricus, cum auctorem hunc antiquissimum, atque ita authenticum esse dicit, ut ejus scripta Catholicis quasi propria adyta, et quasi sacra esse, videantur. Deinde ipsa visio (seu vera seu falsa fuerit) nullam mentionem imperii facit. Hæc enim est summa visionis: (Vincentius lib. XXIV. Speculi cap. 4.) Cum egeret auxilio adversus barbaros imperator Constantinus Copronymus, per quietem a Deo monitus est, ut Carolum re-

gem Francorum adiutorem in eo bello susciperet. Ergo quod Illyricus addit, tum divino jussu datum esse Carolo imperium Occidentis a Constantino, figmentum Illyrici est, nisi forte ipse quoque in quiete somnium aliquod vidisse se dicat. Sed fac postremo et visionem Constantini veram esse, et ea Carolo imperium Occidentis promissum; quid aliud inde colligi posset, quam id imperatori Græco a Deo fuisse divinitus indicatum, quod postea est factum, cum Carolo Pontificis Maximi auctoritate imperator Occidentis salutatus est? Sic enim et Nabuchodonosor somnio divinitus immisso didicit imperium suum ad Persas, et Medos, inde ad Græcos, postremo ad Romanos transferendum, nec ullus inde colligit, jussu fuisse a Deo Nabuchodonosor regem, regnum suum cum Persis et Medis communicare.

CAPUT IX.

Imperium Romanum non venisse ad Carolum jure hæreditario.

Tertius expendendus titulus est, jus successionis hæreditariæ. Quo titulo non venisse ad Carolum imperium Romanorum, nemo negare potest, nisi qui aut nimium sit impudens, aut in historiis nihil legerit. Si quidem extra controversiam est, Pipinum, Caroli Magni patrem, ex præfecto sive magistro aulae, regem Francorum dictum esse; idque Zachariæ et Stephani Romanorum Pontificum auctoritate. Auctores nos supra citavimus cap. 2. mendacio 19; imperatorem Romanorum fuisse Pipinum nemo scripsit. Quare cum ex Pipini patris successione nihil aliud Carolus habere potuerit, nisi quod Pipinus habuit; efficitur profecto, Carolum jure hæreditario non imperatorem Romanorum, sed Francorum regem solum, idque non sine Pontificis Maximi beneficio in patrem ejus antea collato, esse potuisse.

Deinde certum, exploratumque est, Carolum Magnum post obitum Patris, ab Adriano Pontifice Patritium Romanorum (quæ est dignitas secunda post imperatoriam) esse creatum, ut nos supra demonstravimus. Quis vero sibi persuadeat, Carolum Magnum passurum fuisse, fieri se ex imperatore Patritium? Idem enim fuisse, ac si aliquis hoc tempore in suo regno aut prorex, aut præfectus urbis, honoris ergo diceretur.

Accedit postremo, fieri nullo modo posse,

ut successione hæreditaria Romanum imperium Carolus Magnus acceperit, nisi falsum sit quod omnes historici summa consensione tradunt, fuisse Carolum Magnum, primum imperatorem ex gente Francorum.

Sed videamus quid Illyricus contra proferat. Is igitur Odoacrem Herulum, Theodoricum Gothum, et Clodoveum Francum, Romanos imperatores fuisse contendit: et quoniam ii Germani, vel certe ex Germania oriundi erant, eorum imperium hæreditaria successione ad Carolum Magnum devolutum esse colligit, ac primum pag. 21. 22. 23. 24. et 25. Odoacrem imperatorem fuisse, sex rationibus probat, quas ego, Deo juvante, sex mendaciis esse demonstrabo.

Affirmat primo a Leone Bessicano, Græco imperatore, tributum fuisse Odoacri imperium Occidentis: ita Odoacrem imperatoris auctoritate imperatorem legitime creatum. « Romani, inquit Illyricus, seu potius Constantinopolitani imperatores, sæpius jus Occidentalis imperii Germanis tradiderunt, quod authenticis historiis, Christo juvante, contra Papalium adulatorum mendacia probabimus. Prima igitur translatio facta est sub Leone Bessicano Constantinopolitano imperatore, circa annum 460. in Othacarum, aut Odoacrem, a militibus Romanis, teste Alciato. » Hæc ille: qui etsi non dicat a Leone, sed sub Leone imperium translatum esse in Odoacrem, necesse tamen est, ut aut velit Leonis auctoritate id factum esse, aut ipse non sibi constet. Proposuit enim se probaturum, sæpius imperium a Græcis imperatoribus traditum esse Germanis, et continuo subjungit primam communicationem sub Leone Bessicano esse factam. Sive autem Alciato id scripserit (neque enim usquam id in Alciato reperire potui) sive non scripserit, falsum est quod hic asseritur. Cassiodorus enim in Chronico, sub Zenone, qui tertius fuit a Leone Bessicano, scribit Odoacrem Italiae regem factum, Leone Bessicano jam defuncto: quod idem scribunt et cæteri graviores historici, ut Beda de sex ætatibus in Zenone, Marcellinus comes in Chronico, Paulus Diaconus lib. XVI. rerum Romanarum, Ado Viennensis in Chronico, Abbas Urspergensis item in Chronico, Otho Frisingensis lib. IV. cap. 30. Joannes Nauclerus generat. 16. Onuphrius in libro primo de principibus Romanis; et, quod magis est mirandum, Illyricus ipse centur. 5. cap. ultimo colum. ultima; ut jam eum non

solum mentiri, sed etiam sibi repugnare necesse sit. Itaque falsum est quod de Leone Bessicano hoc loco scribit Illyricus.

Sed forte erratum est solum in nomine, et Zeno imperator imperium Odoacri tradiderit: quod fecisse Leonem, falso dictum fuerat. Immo non solum in nomine, sed etiam in re ipsa erratum est. Tantum enim abest, ut Zeno imperator imperium Occidentis Odoacri tradiderit, ut nihil gravius tulerit, quam ab eo Italiam per vim et tyrannidem occupatam. Ut enim Abbas Urspergensis scribit, Odoacer regnum Italiae invito Zenone possedit: ac proterea Theodoricum Gothum cum exercitu ad Italiam Zeno misit, ut inde Odoacrem tyrannum, atque oppressorem Urbis et Italiae expelleret; quod etiam plerique alii scripserunt, ut Procopius lib. I. de bello Gothorum, Jornandes in commentario de rebus Geticis, Leonardus Aretinus in I. lib. de bello Italico, Paulus Diaconus lib. XVI. rerum Romanarum, Blondus Decadis primæ lib. III. Nauclerus generat. 26. Freculphus tom. II. Chronicorum. lib. V. cap. 18. nec ullum omnino me legisse memini, qui contra scriberet, præter unum Illyricum.

Addit 2. Illyricus Odoacrem a militibus Romanis in monarcham electum, cum esset ipse etiam unus ex primoribus ducibus ac principibus Romanorum. Sed hic quoque duo mendacia sunt. Nam historici omnes supra citati testantur, Odoacrem non alios milites habuisse nisi barbaros, reliquias videlicet exercitus Attilæ regis Hunnorum; atque ab iis militibus regem appellatum, cum capto Ticino, Romanas legiones ad interneccionem delevisset, scribit Carulus Sigonius lib. XIV. de imperio Occidentali, quod plane congruit cum eo, quod scribit Procopius lib. I. de bello Gothico, Odoacrem non a Romanis, sed a Gothis militibus petiisse, ut se Romanum regem constituerent.

Porro summa dignitas, quam apud Romanos adeptus est, antequam regnum in Italia sibi vindicaret, ea fuit (si Procopio credimus lib. I. de bello Gothorum) ut armiger esset Orestis, magistri militiæ Romanorum. Quocirca non dux, aut princeps in exercitu Romano, sed famulus unius ex ducibus Romanis Odoacer antea fuerat. Sed placuit Illyrico eum ex armigero principem facere, et ex ordine servorum, in ordinem senatorum mendacio suo provehere, quamquam eo tempore, quo rex Italiae creatus est, ni-